Asia: E 98/2021 vp Valtioneuvoston selvitys: Ehdotus neuvoston asetukseksi eräiden kalakantojen ja kalakantaryhmien Itämerellä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien vahvistamisesta vuodeksi 2022 ja asetuksen (EU)/2021/0953 muuttamisesta tiettyjen muilla vesillä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien osalta

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Johtava tutkija Ari Leskelä

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on viiteviestillään pyytänyt Luonnonvarakeskukselta lausuntoa Ehdotuksesta neuvoston asetukseksi Itämeren kalastusmahdollisuuksista vuodelle 2022.

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden sekä Suomenlahden lohta ja Itämeren läntistä turskakantaa koskevat ICESin tieteelliset neuvonannot julkaistiin syyskuun 15. päivä 2021. Poikkeuksellisen myöhäisestä tieteellisen neuvonannon aikataulusta johtuen neuvoston asetusehdotuksessa ei otettu kantaa näiden kalakantojen kalastusmahdollisuuksiin eikä niitä käsitellä myöskään tässä asiantuntijalausunnossa.

2 Lausunto

Pohjanlahden silakkakanta

ICESin kanta-arvion mukaan Pohjanlahden silakkakanta on kutukannan pienenemisestä huolimatta pysynyt varovaisuusperiaatteen mukaisia referenssitasoja ja MSY $B_{trigger}$-tasoa (= kannan kutubiomassa, joka varmimmin mahdollistaa suuret vuosiluokat) suurempana, ja myös kalastuskuolevuus on ollut pienempi kuin F_{MSY} (= kestävän enimmäistuoton mukainen kalastus). Hyvin onnistuneen lisääntymisen ansiosta Arandan koetroolaussaaliissa oli syksyllä 2020 runsaasti nuorta silakkaa, joka ravintokilpailullaan on todennäköisesti heikentänyt vanhempien silakoiden kuntoa, ts. pyyntikokoiset silakat olivat laihtuneet. Viitteet voimakkaan ravintokilpailun vaikutuksesta silakoiden laihtumiseen ovat kuluvan vuoden aikana vahvistuneet kalastajien kokemuksista saadun tiedon myötä.

Komissio esittää Pohjanlahden silakan kalastuskiintiöksi vuodelle 2022 F_{MSY}-tason mukaisesti 111 345 tonnia. Esitys on tieteellisen neuvonannon mukainen, ja Luken näkemyksen mukaan oikealla tasolla.

Pääaltaan silakkakanta

Itämeren pääaltaan silakkakannan kalastuskuolevuuden arvioidaan ylittäneen F_{MSY}:n vuonna 2015 ja F_{pa}-arvon vuonna 2016 ja pysyneen sittemmin näiden referenssitasojen yläpuolella. Myös kutukannan biomassan on arvioitu

pudonneen alle MSY $B_{trigger}$-tason. Tilanteen korjaamiseksi ICES suositti kiintiön pienentämistä edelleen vuonna 2022 niin, että EU:n monivuotista suunnitelmaa noudatettaessa kalastuskiintiö on 52 443–87 581 tonnia, kuitenkin niin, että 71 936 tonnin saalis voidaan ylittää vain EU:n monivuotisessa suunnitelmassa määritellyissä tilanteissa.

Syksyn 2020 kaikuluotaustutkimuksissa silakkaa havaittiin olevan usean edeltävän vuoden tapaan hyvin runsaasti Suomen lähivesillä, mutta suuressa osassa muuta pääaltaan aluetta silakka on vähentynyt entisestään. Tilanne on kalastuksen säätelyn kannalta vaikea, kun saman säätelyalueen (Itämeren pääallas ja Suomenlahti) sisällä on alueita, joilla silakkaa on hyvin runsaasti, ja laajoja alueita, joilla silakkaa on vähän. Nykytiedon mukaan saman säätelyalueen eteläisimpien osien (osa-alueet 25–26) ja Suomen lähivesien (osa-alueet 29 ja 32) silakat voivat jossain määrin kohdata osa-alueilla 27 ja 28.2, mutta eivät muuten juurikaan sekoitu.

Komissio esittää vuoden 2022 kalastuskiintiön asettamista F_{msy} ala-arvon mukaisesti. Luonnonvarakeskuksen näkemyksen mukaan Itämeren pääaltaan silakkakannan kiintiö voidaan asettaa ICESin F_{msy} -neuvonannon mukaiselle 71 939 tonnin tasolle, mikä ICESin arvion mukaan johtaisi kutukannan kasvuun MSY $B_{trigger}$-tason yläpuolelle vuonna 2023. Itämeren pääaltaalla tapahtuva silakan ja kilohailin väärinraportointi tulee ehkäistä riittävällä kalastuksen valvonnalla.

Itämeren kilohailikanta

Itämeren kilohailikannan kutubiomassan arvioidaan pysyneen 1990-luvun alusta lähtien MSY $B_{trigger}$-tason yläpuolella. Kalastuskuolevuuden arvioidaan ylittäneen F_{MSY}-tason lähes koko 2000-luvun ajan, mutta pysyneen viime vuosina varovaisuusperiaatteen mukaisia referenssiarvoja pienempänä. Kilohaili kilpailee ravintoresursseista silakan kanssa. Vuosiluokat 2019 ja 2020 ovat nykytiedon mukaan melko runsaita, ja kanta mahdollistaa kalastuskiintiön kasvattamisen. ICES:n suosituksen mukaista viime vuosia suurempaa kiintiötä, 291 745 tonnia, puoltaa myös se, että Itämeren lohen M74-oireyhtymä yleistyy kilohailin erityisen runsaina esiintymisjaksoina. Pääaltaan silakan tavoin kilohailia on erityisen runsaasti Suomen lähivesillä ja vähälukuisemmin suuressa osassa Itämeren pääallasta. Turskan ravintovarojen turvaamista parantaisi erityisesti se, jos kilohailin kalastus painottuisi tähänastista enemmän sen pohjoisille esiintymisalueille.

Komissio esittää vuoden 2022 kalastuskiintiön asettamista nykytasolleen, tieteellistä neuvonantoa pienemmäksi. Luonnonvarakeskuksen näkemyksen mukaan Itämeren kilohailikannan kalastuskiintiö voidaan asettaa ICESin neuvonannon mukaiselle tasolle, jolloin kalastuskuolevuus vuonna 2022 on ICESin arvion mukaan F_{msy}-tasolla. Itämeren pääaltaalla tapahtuva silakan ja kilohailin väärinraportointi tulee ehkäistä riittävällä kalastuksen valvonnalla.

Itämeren itäinen turskakanta

Itämeren itäisen turskakannan kutubiomassa alittaa $B_{trigger}$- ja varovaisuusperiaatteen mukaisen referenssitason (B_{pa}), ja sen arvioitiin edelleen heikentyneen vuoden 2020 aikana. Kalastuskuolevuus arvioitiin hyvin pieneksi (0,032). Kannan ydinalueilla eteläisellä Itämerellä meren heikko tila, hapettomat pohjat, ja siitä seuraava ravinnonpuute sekä lisäksi kasvanut loisten määrä

rasittavat kantaa ja vaikeuttavat kannan elpymistä. ICES suosittaa edelleen itäisen turskan kalastuskieltoa. Luken näkemyksen mukaan kohdennetun turskan kalastuksen kieltäminen on kannan tilan vuoksi perusteltua. Muussa kuin turskan kalastuksessa saadulle turskasivusaaliille on tarpeen asettaa kiintiö, kuten komissio esittääkin. Luke puoltaa ehdotusta käyttää osa sivusaaliskiintiöstä tutkimuskalastukseen, mikä mahdollistaisi turskakannan tilan seuraamisen.

Muut kalakannat

Luonnonvarakeskus ei katso tarpeelliseksi kommentoida asetusehdotusta muiden kalakantojen osalta.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat: Johtava tutkija Ari Leskelä, erikoistutkija Jari Raitaniemi, erikoistutkija Atso Romakkaniemi, tutkija Jukka Pönni, tutkija Tapani Pakarinen.